

บทความวิจัย (Research Article)

กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการประยุกต์ใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์บน
ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น : แบรินด์บ้านสabayจิตร

The Process of Shawl Product Design by Applying the Identity Patterns on
Khon Kaen Local Woven Fabrics : Ban Sabaijitr Brand

ธัญชนก หอมสวัสดิ์^{1*}, ยุพดี ชินพิระเสถียร ²

Thanchanok Homsawat^{1*}, Yupadee Chinpisathien ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากอัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น กลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจำนวน 45 คน จากผู้บริโภคเป้าหมาย และสมาชิกแบรินด์สabayจิตร ใช้การศึกษาเอกสาร การประชุม และการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ลวดลายหมี่ดอกคูณ ลวดลายแคน ลวดลายพานบายศรี ลวดลายหมี่ปักจับ ลวดลายหมี่ขอ ลวดลายหมี่โคม ลวดลายหมี่ก่ง โดยผู้วิจัยนำมาสู่การออกแบบและพัฒนาเพื่อนำไปสู่การออกแบบลวดลายสำหรับการพิมพ์ผ้า 2) กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่แบรินด์สabayจิตร มีดังนี้ (1) การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่เดิม (2) การวิเคราะห์ปัจจัยและการค้นหาแนวทางการพัฒนา (3) การค้นหาอัตลักษณ์ของลวดลายจากผ้าทอพื้นบ้านสำหรับการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ (4) การออกแบบและการสร้างสรรค์ลวดลาย (5) การทดสอบการพิมพ์ลวดลาย (6) การประเมินผลการออกแบบ

¹ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Bachelor of Fine and applied Arts Program in Visual Faculty of Humanities and Social Sciences ,Loei Rajabhat University

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Humanities and Social Sciences ,Loei Rajabhat University

คำสำคัญ: การออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าคลุมไหล่ การประยุกต์ใช้ลวดลาย อัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้าน แบรินด์บ้านสบายจิตร์

Abstract

The purposes of this creative research were 1) to study the identify patterns on Khon Kaen local woven fabrics and 2) to design shawl products by applying the identify patterns on Khon Kaen local woven fabrics. A sample of 45 cases was drawn from target consumers and members of Sabaijitr Brand, studying meeting documents and group discussion. This research was analyzed using content analysis.

Research findings were as follows: 1) The identify patterns on Khon Kaen local woven fabrics were Dok Khun pattern, Kan pattern, Pan Bai Sri pattern, Mhi Bak Jab pattern, Mhi Khor pattern, Mhi Khome pattern, and Mhi Kong pattern. The researcher designed and improved the patterns on fabric printing by using and studying above patterns. 2) The process of Sabaijitr Brand's shawl product design was included (1) Traditional shawl product analysis, (2) Factor analysis and research for development guidelines, (3) Searching for the identify patterns from local woven fabrics to design new identify patterns, (4) Design and creation of the patterns, (5) Patterns printing test, and (6) Design evaluation.

บทนำ

การออกแบบด้วยการใช้อัตลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของชุมชน รวมถึงผลิตภัณฑ์โดยรวมของประเทศเพื่อที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและแตกต่าง สามารถที่จะบ่งชี้ให้เห็นถึงควมมีตัวตนที่เฉพาะ ผ่านการพัฒนาและการปรับเปลี่ยนให้เกิดความสวยงามตามรสนิยมของผู้บริโภคเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธิญพัชร ศรีมารัตน์ (2558) ที่กล่าวว่า การใช้อัตลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรม จะทำให้เกิดการบริโภคทั้งในเชิงสัญลักษณ์และในเชิงรูปแบบของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยอัตลักษณ์ที่อยู่ในชุมชนที่ถูกคัดสรรขึ้นมาใช้อาจเป็นเรื่องราวของธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและการเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีการทอผ้าไหมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบันมีชื่อเสียงและสามารถทำรายได้ให้คนในชุมชนและผู้ประกอบการ และมีลักษณะลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

ของจังหวัดซึ่งนั่นคือลวดลายแคนแก่นคูณ ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ประจำจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้ แบรินด์บ้านสบายจิตรได้นำเอาลวดลายแคนแก่นคูณมาประยุกต์ลงบนผืนผ้าโดยใช้วิธีการพิมพ์ลาย และวิธีการกัดลาย ซึ่งลวดลายที่พิมพ์ลายดังกล่าวนี้ยังไม่เกิดประสิทธิผลที่สมบูรณ์ เนื่องจากผ้าที่ใช้พิมพ์ลวดลายนั้นเป็นผ้าฝ้ายผสมกับใยสังเคราะห์จึงทำให้ลวดลายที่พิมพ์นั้นยังไม่คงทนเท่าที่ควร ดังนั้นนักออกแบบจึงได้ให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อพัฒนาต่อยอดสินค้าของแบรินด์บ้านสบายจิตรที่ใช้กรรมวิธีพิมพ์ลายขึ้น

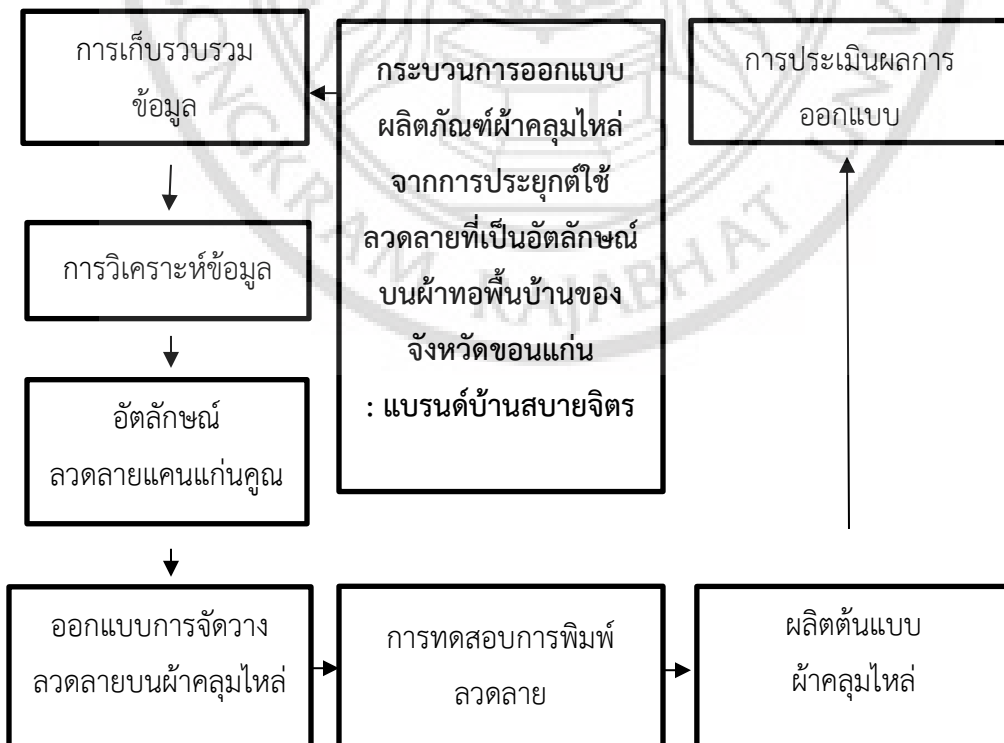
จากที่กล่าวมาการออกแบบผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ล้วนต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในเชิงการใช้วัสดุและกระบวนการผลิต ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการประยุกต์ใช้ลวดลายบนผ้าทอล้วนต้องเกิดจากการสร้างแนวคิดและกระบวนการในการดำเนินการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการประยุกต์ใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น โดยใช้กรณีศึกษาแบรินด์บ้านสบายจิตร

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาอัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น
2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากอัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัด

ขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของผ้าทอและลวดลายผ้าจากจังหวัดขอนแก่น โดยการเก็บข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์

1.2 การประชุมระดมความคิดเห็น เก็บรวบรวมข้อมูลลวดลายผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่น การค้นหาอัตลักษณ์บนผ้าทอจังหวัดขอนแก่น และแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมโดยการประยุกต์ใช้ลวดลายจากผ้าทอพื้นบ้าน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการประสานไปยังกลุ่มประชากรเป้าหมายเพื่อขอสัมภาษณ์และขอให้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่น ตัวแทนจากสถานประกอบการ คือ นางเจษฎา สมศิริ แบรินด์บ้านบ้านสบายจิตร ผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอ ในจังหวัดขอนแก่น 5 ท่านและ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการพิมพ์ผ้า 3 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นและข้อมูลที่นักวิจัยเก็บมาจากการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ลวดลายบนผ้าไหมมัดหมี่ มีการแยกหมวดหมู่ทั้งลายหมี่พื้นฐาน ลายทั่วไปที่พบเห็น และลายสร้างสรรค์ สร้างความโดดเด่นด้านลวดลาย แนวความคิด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน พบว่า ลวดลายที่แคนแก่นคูณ เหมาะสมที่สุดในการเลือกลวดลายมาใช้ในการออกแบบ เนื่องจาก ลวดลายแคนแก่นคูณ คือ ลายที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นลายอัตลักษณ์ของผ้าไหม ชาวจังหวัดขอนแก่น แสดงให้เห็นว่าลวดลายดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งในตัวจังหวัดและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาลวดลายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ผ้าคลุมไหล่พิมพ์ลาย ด้วยเทคโนโลยีการพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Printing)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 45 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน เจ้าของแบรนด์ ปราชญ์ท้องถิ่น

ผลการวิจัย

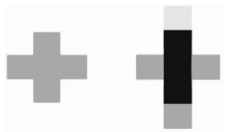
1. อัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์ลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่น นับเป็นการถ่ายทอดอารยธรรมทางปัญญาที่เป็นรากฐานของบรรพบุรุษสืบต่อกันมาจนถึงรุ่นปัจจุบัน ที่แฝงด้วยวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี ในเชิงประวัติศาสตร์ และลวดลายที่ได้รับการออกแบบ ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ตามสมัยนิยมนั้นๆ การออกแบบลวดลายมีความสำคัญโดยทั่วไปเป็นส่วนประกอบในการสร้างงานแทบทุกประเภทโดยเฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์ (พินาลิน สาริยา, 2549, น. 2) จากการศึกษาพบว่า ลายผ้าพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่นพบลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 **ลวดลายธรรมชาติ** กลุ่มทอผ้าพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น การทอลวดลายที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ และส่วนใหญ่จะมีลักษณะลวดลายของพืชพันธุ์ดอกไม้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภาณี สีล้ำกุล และ รุ่งนภา กิตติลาภ (2559) ที่กล่าวว่า การทอลวดลายได้จากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ มัดหมี่และการย้อมสีจะทอด้วยตนเอง สีที่ใช้ย้อมไหมเป็นสีเคมี ประสพการณ์ในการทอผ้าไหมมัดหมี่มากกว่า 10 ปี ลายที่ทอส่วนใหญ่เป็นลายพืชพันธุ์ดอกไม้ การทอลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จะเป็นสิ่งที่ชำนาญที่สุดในกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 1 ลวดลายธรรมชาติของจังหวัดขอนแก่น

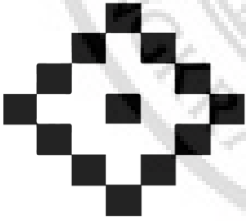
	ลวดลายดอกคูณ หมายถึง สัญลักษณ์ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ลักษณะของลวดลาย ชาวบ้านได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายมาจากดอกไม้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดขอนแก่น โดยมีการแกะจากรายละเอียดของดอกคูณไม่ว่าจะเป็นกลีบดอก ไปจนถึงเกสรของดอก วางลวดลายของดอกคูณในลักษณะตั้งตรง ดัดทอนรายละเอียดต่าง ๆ และ วางดอกไม้ให้มีลักษณะสมดุลกัน
---	--

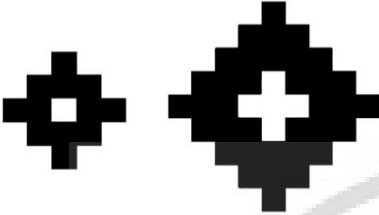
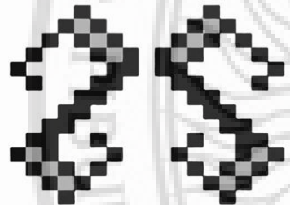
	ลายหมี่หมากจับ หรือ ลายหญ้าเจ้าชู้ ชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จัดเป็นวัชพืชสำคัญที่แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเมล็ดมีลักษณะเป็นหนามแหลมที่สามารถเกาะติดกับเสื้อผ้า และร่างกายสัตว์ ทำให้นำพาเมล็ดแพร่กระจายไปสู่ท้องที่อื่นได้รวดเร็ว ชาวบ้านเกิดแรงบันดาลใจนำมาพัฒนาเป็นลายผ้า ลักษณะของลวดลายหมากจับเป็นลายที่มีลักษณะเป็นดอกหมากจับเล็ก ๆ จัดวางลงบนผ้าอย่างมีระเบียบ แบบแผน หรือเรียกอีกอย่างว่า เป็นการจัดวางอย่างมีระเบียบแบบแผนในส่วนของการใช้สี ลายหมากจับ จะใช้สีน้ำตาลอ่อน วางลงบนผ้าพื้นสีน้ำตาลเข้ม เว้นระยะของลวดลายอย่างสวยงาม ลายหมี่หมากจับหมายถึง ความรัก ความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนชาวขอนแก่น
---	---

1.2 ลวดลายสะท้อนวิถีชีวิต

กลุ่มทอผ้าพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่น มีการทอลวดลายที่มีลักษณะสะท้อนถึงวิถีชีวิต ประเพณี บริบท สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ยกตัวอย่างเช่น ลวดลายพานบายศรี หมายถึง ความมีมิตรภาพ ประเพณีการผูกเสี่ยว และการยินดีต้อนรับผู้มาเยือนของประชาชนชาวขอนแก่น ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 2 ลวดลายสะท้อนวิถีชีวิตของจังหวัดขอนแก่น

	ลายหมี่กึ่ง เป็นลายต้นแบบเก่าแก่ของผ้าพื้นเมืองในจังหวัดขอนแก่น เป็นลายมัดหมี่ที่ประยุกต์จากสวิงหรือแหของชาวบ้านใช้เป็นอุปกรณ์ในการทำมาหากิน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ลักษณะของลวดลาย ลายผ้าจะใช้สีสลับกันอย่างสวยงาม มีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้สีที่เป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นดั้งเดิมคือ สีน้ำตาลโทนแดง ซึ่งมาจากสีของเม็ดยะขาม เป็นสีหลักของลวดลาย ความหมายของลวดลายของลายหมี่กึ่งคือ อาณาเขต บริเวณที่ได้รับอารักขาให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดไป ลักษณะของลวดลาย
---	---

	ลายหมีโคม ในช่วงงานออกพรรษา จะมีงานประทีปโคมไฟในแถบอีสาน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีการทำโคมและมีการปล่อยโคมลอยเพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งความสามัคคีของชาวบ้านกับวัด ซึ่งมีคติความเชื่อว่า การปล่อยโคมนั้นเป็นการส่งเหล่าเทวดาส่งขึ้นสู่สวรรค์หลังจากนั้นท่านจะช่วยปกป้องคุ้มครองเรา โดยลวดลายมีการประยุกต์ตัวลายให้มีลักษณะคล้ายกับโคม มีลายหลักตรงกลางในส่วนของการใช้สี จะใช้สีเหลืองทองแทนตัวโคมที่กำลังส่องสว่าง ใช้สีน้ำตาลเข้มแทนดวงไฟตรงกลาง ความหมายของลายหมีโคมหมายถึง การสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมของชาวขอนแก่น
	ลายหมีขอ ลักษณะของลายจะมีลักษณะเหมือนตะขอเป็นลายดั้งเดิม จุดเด่นของผ้านั้นจะเป็นลายที่มีขนาดใหญ่ทั้งผืนจะใช้เส้นซิกแซกเป็นหลักสลับไปมา ส่วนปลายเส้นจะหวัดม้วนเข้าไป ความหมายของลายหมีขอคือเป็นสัญลักษณ์แทนความอยู่ดีกินดี ความอุดมสมบูรณ์ของประชาชนชาวขอนแก่น ลักษณะของลวดลาย
	ลายพานบายศรี เป็นพานพุ่มดอกไม้สำหรับใช้เครื่องบูชาในพิธีระดับประดาเครื่องสักการะ 5 อย่าง ในส่วนของคำว่า หมาก สื่อความหมายว่า ชื่น หรือ อัน ส่วนคำว่า เบ้ง แปลว่า ห้า มาจาก ชันธห้านั่นเอง ในลายผ้านั้นจะมีลายโคมห้ามัดชันหมากเบ้งตรงกลาง มีลายหมากจับเป็นองค์ประกอบ มัดหมีเป็นลายชันหมากเบ้งสีน้ำตาลภายในเป็นลายโคมห้าสีน้ำตาลเข้ม มัดเป็นพานบายศรีตรงกลาง จัดวางไล่ระดับ 5 ชั้น อย่างสวยงามลงตัว
	ลวดลายแคน คือ สัญลักษณ์แทนความเจริญและสนุกสนาน เมืองแห่งหมอแคน ความสุขของชาวขอนแก่น ลักษณะของลวดลาย มีลักษณะลวดลายที่มีการตัดทอนรูปทรงของแคน ให้มีลักษณะที่ลดทอนรูปทรงของท่อนไม้

	เหลือเพียงสองท่อนเพื่อให้่ายต่อการใช้ลวดลายแต่ก็ยังคงลักษณะของแคนไว้
--	--

1.3 อัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า ผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่หยิบเอาเรื่องราวทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมมาถ่ายทอด โดยการถ่ายทอดจะถูกสกัดตัดทอนรูปทรงและรูปแบบลงเพื่อให้่ายต่อการนำมาสร้างลวดลาย

ภาพประกอบที่ 1 ผ้ามัดหมี่ลายแคนแก่นคูน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมมัดหมี่บ้านหัวฝาย

จ. ขอนแก่น - เทียวอีสาน.com

1.4 แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมจากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ของลวดลายบนผืนผ้าทอพื้นบ้าน จากการศึกษา พบว่า มีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 การออกแบบรูปแบบของผลิตภัณฑ์และลวดลายให้มีความเป็นสมัยใหม่ ผ่านการใช้คู่สีที่ขัดแย้งกัน และลวดลายที่มีการลดทอนรูปทรงให้ดูง่ายและมีความหมาย

1.4.2 ควรมีการสร้างกลุ่มลูกใหม่ ๆ จะส่งผลต่อการค้นหาวัสดุใหม่ ๆ ในการนำมาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงกระบวนการผลิตขึ้นงาน

1.4.3 ควรมีการวิเคราะห์และตีความหมายของลวดลายที่จะนำมาใช้บนผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมใหม่เพื่อที่จะสร้างคุณค่าและประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค

1.4.4 ควรมีการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของแบรนด์สบายจิตรให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะได้สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์และลวดลายได้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเจ้าของแบรนด์มากขึ้น

2. กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่แบรนด์สบายจิตร มีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิมที่ต้องการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์เดิมของ “แบรนด์บ้านสบายจิตร” ทางผู้ประกอบการใช้ผ้าฝ้ายจากโรงงานและส่งทางโรงงานเพื่อพิมพ์ลายและกัดลาย สีที่ใช้ในการพิมพ์ลายทางผู้ประกอบการเลือกสีเพื่อที่จะให้ทางโรงงานวางลายบนผ้าและพิมพ์ลายออกมาให้จากนั้นทางผู้ประกอบการนำผ้าที่ได้มาตัดเย็บ และแปรรูปเป็นสินค้าต่าง ๆ เช่น เครื่องแต่งกาย เสื้อ กระโปรง ของใช้ของที่ระลึก พวงกุญแจ กล่องใส่กระดาษชำระ ที่รองแก้ว ที่รองจาน เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นสีและทั้งลวดลายยังไม่สื่อถึงอัตลักษณ์ของแบรนด์ ผู้ออกแบบจึงต้องคิดหาแนวทางใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาต่อไป

ตารางที่ 3 การเข้าให้คำปรึกษาแนะนำด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

ภาพการเข้าให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 ครั้งที่ 1 จำนวน 6 ชั่วโมง ณ วันที่ 24 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2563	การให้คำปรึกษาในครั้งแรก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ โดยให้พูดคุยให้คำปรึกษาและแนะนำผู้ประกอบการในด้านการพัฒนาลวดลาย แคนแก่นคุณภาพพิมพ์ลายและผ้ากัดลาย “ลวดลายแคนแก่นคุณ” แบรนด์บ้านสบายจิตรที่มีอยู่ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอด ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการเลือกกลุ่มเป้าหมายใหม่ เป็นผู้หญิงวัยรุ่นวัยทำงาน ช่วงอายุประมาณ 24-30 ปี ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการออกแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
	การให้คำปรึกษาในครั้งที่สอง จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ รวมถึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการออกแบบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้มีการ ทำแบบร่างลวดลายผ้าคลุมไหล่ ทั้งหมด 3 แบบ โดยใช้หลักการ

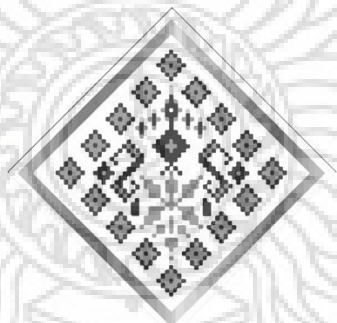
ครั้งที่ 2 จำนวน 6 ชั่วโมง ณ วันที่ 3 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2563	ออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูน ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ต่อมาคัดเลือกและแก้ไขลวดลายจนเสร็จสมบูรณ์ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์และคัดเลือกเทคนิคการพิมพ์ลวดลาย และชนิดผ้าที่ใช้ในการพิมพ์ลวดลายต่อไป
 ครั้งที่ 3 จำนวน 6 ชั่วโมง ณ วันที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2563	การให้คำปรึกษาในครั้งที่สาม หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์และคัดเลือกเทคนิคการพิมพ์ลวดลาย ผู้วิจัยเลือกการใช้เทคนิคการพิมพ์ลวดลายลงบนผ้า เทคโนโลยีการพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Printing) และผ้าซาติน (Satin) ในการผลิต เนื่องจากเนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวเรียบเนียนเนื้อบางพลิ้วสวย มีน้ำหนักเหมาะสำหรับใช้เป็นผ้าคลุมไหล่

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยและการค้นหาแนวทางการพัฒนา

ปัจจัยและการค้นหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เนื่องจากปัจจุบันลายผ้าพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคการมัดหมี่ จากนั้นทอลงบนผ้าไหมหรือผ้าฝ้าย ซึ่งบางครั้งการแต่งกายลักษณะจากผ้าทอที่พิมพ์ลายอาจจะยังไม่ตอบโจทย์แก่กลุ่มเป้าหมายใหม่ บางกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้หญิงวัยรุ่น หรือผู้หญิงวัยทำงานที่มีรสนิยมการแต่งกายที่ทันสมัยอยู่เสมอ แต่ยังมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ความเป็นชนพื้นเมืองของจังหวัดที่ตนเองอาศัยอยู่ ผู้วิจัยจึงนำความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงวัยรุ่นและวัยทำงานมาใช้เป็นตัวหลักในการพัฒนาลวดลาย การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ สีที่ใช้ เทคนิควิธีการพิมพ์ลวดลายลงบนผ้า และเนื้อผ้าที่เหมาะสม

2.3 การค้นหาลักษณะของลวดลายจากผ้าทอพื้นบ้านสำหรับการสร้างอัตลักษณ์ใหม่

อัตลักษณ์ของลวดลายจากผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น คือ ลวดลายแคนแก่นคูณ ลายผ้าไหมประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งลายแคนแก่นคูณนั้นมีที่มาและความหมายเฉพาะตัวดังนี้ คำว่า KAN (แคน) คือ King Of Music ของคนขอนแก่น เป็นเสียงแห่งมนต์เสน่ห์ อันเป็นสุนทรีย์แห่งดนตรี เป็นเอกลักษณ์ของคนขอนแก่น คำว่า KAEN (แก่น) คือ King Of Esan หมายถึง มหานครขอนแก่น อันเป็นเมืองหลวงของภาคอีสาน ซึ่งเป็นภูมิเมืองของลายมัดหมี่ “แคนแก่นคูณ” อีกหนึ่งนัย ขอนแก่นซึ่งหมายถึง แก่นแท้หรือสาระอันเป็นที่มาของลาย “แคนแก่นคูณ” และสุดท้าย คำว่า KOON (คูณ) คือ King Of Tree and Flower หมายถึง ต้นไม้ของพระราชธาตุดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น และดอกไม้ประจำชาติ ซึ่งมีความเป็นราชาแห่งพฤกษาทั้งปวง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้าน “ลายแคนแก่นคูณ” ประกอบด้วยลวดลายย่อยทั้งหมด 7 ลวดลายดังนี้ ลวดลายแคน ลวดลายดอกคูณ ลวดลายพานบายศรี ลวดลายหมี่ขอ ลวดลายหมี่โคม ลวดลายหมี่กง ลวดลายหมี่บักจับหรือหมากจับ

ภาพประกอบที่ 2 ลวดลายแคนแก่นคูณ ลายผ้าไหมประจำจังหวัดขอนแก่น

2.4 การออกแบบและการสร้างสรรค์ลวดลาย

การสร้างสรรค์ลวดลายผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ โดยให้พูดคุยให้คำปรึกษาและแนะนำผู้ประกอบการในด้านการพัฒนาลวดลายแคนแก่นคูณ ผ้าพิมพ์ลายและผ้ากัดลาย “ลวดลายแคนแก่นคูณ” แปรนด์บ้านสบายจิตรที่มีอยู่ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอด ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดการเลือกกลุ่มเป้าหมายใหม่ เป็นผู้หญิงวัยรุ่น วัยทำงาน ช่วงอายุประมาณ 24-30 ปี ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการออกแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ รวมถึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการออกแบบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้มีการ ทำแบบร่างลวดลายผ้าคลุมไหล่ ทั้งหมด 3 แบบ โดยใช้หลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลวดทอรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูณ ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้มีการออกแบบลวดลายดังนี้

ตารางที่ 4 การออกแบบลวดลายและการสร้างสรรค์ลาย

แบบ ร่าง	ลวดลายที่ออกแบบ	แนวคิดในการจัดองค์ประกอบ
1		ผู้วิจัยได้มีการออกแบบลวดลายผ้าคลุมไหล่ โดยใช้หลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูณ ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนำมาใช้คู่กับสีที่ขัดแย้งกันคือสีฟ้าเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับผ้าคลุมไหล่ และผสมผสานการออกแบบรูปแบบลวดลายแบบเมมphis ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากงาน Art Deco, Bauhaus และ Pop Art กลุ่มผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์และสิ่งทอที่มีอิทธิพลในยุค Postmodern รวมทั้งเชรามิค แก้ว และประติมากรรมโลหะตั้งแต่ปี 1981-1989
2		ผู้วิจัยได้มีการออกแบบลวดลายผ้าคลุมไหล่ โดยใช้หลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูณ ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนำมาใช้คู่กับสีที่ขัดแย้งกันคือสีฟ้าเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับผ้าคลุมไหล่ และผสมผสานการออกแบบรูปแบบลวดลายแบบลักษณะแบบสมดุลของข้างเท่ากัน และเว้นบริเวณพื้นที่ทั้งสองข้างจุดกึ่งกลางเพื่อให้เกิดบริเวณพื้นที่ว่างเพื่อให้ลวดลายมีจุดเด่นน่าสนใจยิ่งขึ้น

3		ผู้วิจัยได้มีการออกแบบลวดลายผ้าคลุมไหล่ โดยใช้หลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูน ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนำมาใช้คู่กับสีที่ขัดแย้งกันคือสีฟ้าเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับภาพคลุมไหล่ และผสมผสานการออกแบบรูปแบบลวดลายแบบลักษณะแบบสมดุลของข้างเท่ากัน และจากนั้นนำลวดลายย่อยทั้งหมด 7 ลาย ของลวดลายแคนแก่นคูนมาแยกองค์ประกอบและจัดวางอย่างอิสระ ไร้ทิศทาง ผสมผสานการจัดวางที่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดลวดลายมีสมดุลโดดเด่นและลงตัว
---	---	--

จากการตารางที่ 4 การออกแบบลวดลายและการสร้างสรรค์ลาย ผู้วิจัยและผู้ประกอบการได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าแบบร่าง แบบที่ 3 มีความเหมาะสมในการผลิตและจัดจำหน่าย เนื่องจากหลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูน ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนำมาใช้คู่กับสีที่ขัดแย้งกันคือสีฟ้าเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับผ้าคลุมไหล่ และผสมผสานการออกแบบรูปแบบลวดลายแบบลักษณะแบบสมดุลของข้างเท่ากัน และจากนั้นนำลวดลายย่อยทั้งหมด 7 ลาย ของลวดลายแคนแก่นคูนมาแยกองค์ประกอบและจัดวางอย่างอิสระ ไร้ทิศทาง ผสมผสานการจัดวางที่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดลวดลายมีสมดุลโดดเด่นและลงตัว

2.5 การทดสอบการพิมพ์ลวดลาย

การพิมพ์ภาพด้วยเทคโนโลยีการพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Printing) ปัจจุบันเทคโนโลยีการพิมพ์ผ้าได้ถูกพัฒนาไปใช้เป็นระบบการพิมพ์รูปแบบดิจิทัล (Digital Printing) เป็นการพิมพ์ที่ใช้การต่อพ่วงกับเครื่องพิมพ์คอมพิวเตอร์ โดยเครื่องพิมพ์จะรับข้อมูลภาพจากคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์ออกมา สามารถพิมพ์ได้หลากหลาย เปลี่ยนแปลงข้อมูลได้พิมพ์ได้โดยตรงจากไฟล์ แตกต่างจากระบบการพิมพ์แบบการพิมพ์ระบบอิงค์เจ็ท ถ้าวัดระบบที่ได้รับการยอมรับในด้านของการพิมพ์ผ้ามากที่สุด เพราะนำระบบดิจิทัลมาช่วยการพิมพ์ผ้า

โดยใช้คอมพิวเตอร์สั่งงานและควบคุมเครื่องพิมพ์ผ้าจากไฟล์งาน เครื่องพิมพ์จะพ่นสีเป็นจุดที่เล็กมาก ๆ ลงบนผ้าที่ละจุดในตำแหน่งที่ต้องการ จุดเหล่านั้นมีสีที่แตกต่างกัน เมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้วจะได้ภาพตามสีและเส้นลายที่ออกแบบไว้คล้ายคลึงกับการพิมพ์ภาพลงบนกระดาษ

2.5.1 วิเคราะห์ชนิดของผ้าที่เหมาะสมในการใช้พิมพ์ผ้าคลุมไหล่

ชนิดของเส้นใยที่สามารถพิมพ์โดยใช้รูปแบบดิจิทัล (Digital Printing) จำเป็นต้องใช้เส้นด้ายประดิษฐ์เส้นด้ายประดิษฐ์ (Man-made Yarns) ประดิษฐ์จากธรรมชาติ เช่น เรยอน อะซิเตด ไตรอะซิเตด เส้นด้ายสังเคราะห์ เช่น โอลีฟินส์ โพลีเอสเตอร์ โพลีอามิด ไนลอน แร่และเหล็ก เช่น โลหะ แก้ว เซรามิก กราไฟต์ (จิตติวัฒน์ นิธิกาญจนธาร, 2557) ทั้งนี้เส้นใยสังเคราะห์เป็นเส้นใยที่มนุษย์สร้างขึ้นจากสารอนินทรีย์หรือสารอินทรีย์ใช้ทดแทนเส้นใยธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น เส้นใยพอลิเอสเตอร์ เช่น เทโทรอน มีความยืดหยุ่นไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง (เจษฎาภรณ์ ชัยชนะ, 2555)

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ชนิดของผ้าที่เหมาะสมในการใช้พิมพ์ผ้าคลุมไหล่

ชนิดของผ้า	คุณสมบัติของผ้า
	ผ้าซาติน (Satin) คือ ผ้าที่ประกอบไปด้วยเส้นใยโพลีเอสเตอร์ 100 % ข้อดีคือเส้นใยของผ้าชนิดนี้มีความหนาแน่นต่ำ เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อผืนผ้า เช่น เส้นใยที่มีความหนาแน่นยิ่งต่ำ ก็จะมีความสามารถในการคืนตัวได้ดี (จิราพร เกิดแก้ว, 2558) มีเนื้อผ้าค่อนข้างหนา เนื้อผ้าเนียน นุ่มลื่น เย็นสบาย ผิวนุ่มเป็นเงา เรียบหรู ตัวผ้ามีน้ำหนัก
	ผ้าไหม (Silk) ผ้าไหมจะมีลักษณะอ่อนนุ่ม เหนียว ยืดหยุ่นตัวได้ดี ทนซับความชื้น ที่สำคัญคือดูหรูหรา เนื่องจากเนื้อผ้าเป็นมันแวววาว น้ำหนักจะเบา แต่ราคาค่อนข้างแพงและค่อนข้างยับง่าย
	ผ้าซิลค์ซาติน (Silk Satin) เป็นการผสมผสานกัน ซึ่งผ้าชนิดนี้จะมีลักษณะมันเงาอ่อน เนื้อผ้าจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับผ้าไหมที่ ทอละเอียด เนื้อผ้าบาง เบาและพลิ้วไหว (เป็นลักษณะเฉพาะของผ้าซิลค์ซาติน)

จากการวิเคราะห์ในตารางที่ 5 วิเคราะห์ชนิดของผ้าที่เหมาะสมในการใช้พิมพ์ผ้าคลุมไหล่ และทดสอบในขั้นตอนการพิมพ์ลวดลาย จากผลการทดสอบพบว่า ควรใช้ควรที่จะใช้ผ้าซาติน (Satin) ในการผลิต เนื่องจากเนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวเรียบเนียนเนื้อบางพลิ้วสวย มันวาว เหมาะสำหรับใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ และลายที่พิมพ์ลงไปมีสีที่ชัดเจน และเนื้อผ้ามีความแข็งแรง และหาด้วยลักษณะเนื้อผ้าจะเรียบเนียน มีความมันเงา ทำให้สีที่พิมพ์ออกมานั้น มีความเด่นชัด สวยสะดุดตา และในแง่ของผู้ใช้นั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการในการใช้ชีวิตอย่างลงตัว (ดลชัย บุญยรัตเวช, 2548)

ภาพประกอบที่ 3 ผ้าคลุมไหล่พิมพ์ลายแคนแก่นคูน (ผ้าซาติน) ขนาด 100x100 เซนติเมตร

ภาพประกอบที่ 4 กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้อัตลักษณ์จังหวัด โดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5

2.6 การประเมินผลการออกแบบ จากการประเมินเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม เพื่อการวิพากษ์ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ทางลวดลายบนพื้นผ้าทอพื้นบ้าน ในกิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้อัตลักษณ์จังหวัด โดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ 2563 วันที่ 30 มิถุนายน 2563 ณ โรงแรมเจริญธานี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการโดยศูนย์ส่งเสริม

อุตสาหกรรมภาคที่ 5 ร่วมกับสำนักบริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเข้าร่วม 5 คน

2.6.1 ด้านรูปแบบของลวดลายบนผืนผ้า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบการจัดวางตำแหน่งของลวดลายแคนแก่นคูณมีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ และไม่เป็นระเบียบ ผสมผสานกันอย่างลงตัว ลงตัวและน่าสนใจ

2.6.2 ด้านความคงทน ความพึงพอใจในระดับมากคือ การใช้วัสดุที่เป็นผ้าซาติน (Satin) ในการผลิตเนื่องจากเนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวเรียบเนียนเนื้อบางพลิ้วสวยงามน่าวเหมาะสมสำหรับใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ และลายที่พิมพ์ลงไปมีสีที่ชัดเจน ใช้ได้ทั้งงาน In-door และ Out-door เพราะเนื้อผ้ามีความแข็ง และหนา ด้วยลักษณะเนื้อผ้า จะเรียบเนียน มีความมันเงาทำให้สีที่พิมพ์ออกมานั้น มีความเด่นชัด สวยสะดุดตา

2.6.3 ด้านประโยชน์การใช้งาน ความพึงพอใจในระดับมาก คือ ผ้าคลุมไหล่มีประโยชน์ใช้สอยอยู่หลากหลาย นอกเหนือจากการคลุมไหล่เพื่อความอบอุ่นแก่ร่างกายแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องประดับเพื่อเพิ่มจุดสนใจในการแต่งกายได้อีกด้วย

2.6.4 ด้านความสวยงาม ความพึงพอใจในระดับมาก คือ โดยภาพรวมของการออกแบบผ้าคลุมไหล่ ทั้งรายละเอียดของลวดลาย เนื้อผ้า และลักษณะของการใช้สีสันทีสื่อความหมายถึงดอกคูณ ตัดกับคู่สีที่มีความขัดแย้งกัน ทั้งหมดผสมผสานกันอย่างลงตัว และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดขอนแก่นได้อย่างชัดเจน

ภาพประกอบที่ 5 ผลตอบรับจากการจำหน่ายผ้าคลุมไหล่ของแบรนด์บ้านสบายจิตรแก่ มัคคุเทศก์ จังหวัดขอนแก่น (ททท.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการประยุกต์ใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น : แบรินด์บ้านสบายจิตร ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่โดยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ทางลวดลายผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะสามารถนำมาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์และลวดลาย ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ของลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ลวดลายหมี่ดอกคูณ ลวดลายแคน ลวดลายพานบายศรี ลวดลายหมี่บักจับ ลวดลายหมี่ขอ ลวดลายหมี่โคม ลวดลายหมี่กึ่ง โดยผู้วิจัยนำมาสู่การออกแบบและพัฒนาเพื่อนำไปสู่การออกแบบลวดลายสำหรับการพิมพ์ผ้า การออกแบบลวดลายและการสร้างสรรค์ลาย ผู้วิจัยและผู้ประกอบการได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าแบบร่าง แบบที่ 3 มีความเหมาะสมในการผลิตและจัดจำหน่ายเนื่องจากหลักการออกแบบโดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ ลดทอนรูปทรงของลวดลาย และการใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกคูณ ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนำมาใช้คู่กับสีที่ขัดแย้งกันคือสีฟ้า เพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับภาพคลุมไหล่ และผสมผสานลวดลายลักษณะแบบสมดุลของข้างเท่ากัน และจากนั้นนำลวดลายย่อยทั้งหมด 7 ลาย ของลวดลายแคนแก่นคูณมาแยกองค์ประกอบและจัดวางอย่างอิสระ ไร้ทิศทาง ผสมผสานการจัดวางที่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดลวดลายมีสมดุลโดดเด่นและลงตัว ต่อมาวิเคราะห์ชนิดของผ้าที่เหมาะสมในการใช้พิมพ์ผ้าคลุมไหล่ และทดสอบในขั้นตอนการพิมพ์ลวดลาย จากผลการทดสอบพบว่า ควรใช้ผ้าซาติน (Satin) ในการผลิตเนื่องจากเนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวเรียบเนียนเนื้อบางพลิ้วสวยงามเหมาะสมสำหรับใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ และลายที่พิมพ์ลงไปมีสีที่ชัดเจน มีความเด่นชัด การประเมินผลการออกแบบ จากการประเมินเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเพื่อการวิพากษ์ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ทางลวดลายบนพื้นผ้าทอพื้นบ้าน ในกิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้อัตลักษณ์จังหวัด โดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม วันที่ 30 มิถุนายน 2563 ณ โรงแรมเจริญธานี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเข้าร่วม 5 คน พบว่า 1) ด้านรูปแบบของลวดลายบนผืนผ้า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบการจัดวางตำแหน่งของลวดลายแคนแก่นคูณมีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ และไม่เป็นระเบียบ ผสมผสานกันอย่างลงตัวและน่าสนใจ ด้านความคงทน ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ การใช้วัสดุที่เป็นผ้าซาติน (Satin) ในการผลิตเนื่องจากเนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวเรียบเนียนเนื้อบางพลิ้วสวยงามเหมาะสมสำหรับใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ และลายที่พิมพ์

ลงไปมีสีที่ชัดเจน 3) ด้านประโยชน์การใช้งาน ความพึงพอใจในระดับมาก คือ ผ้าคลุมไหล่ มีประโยชน์ใช้สอยอยู่หลากหลาย นอกเหนือจากการคลุมไหล่เพื่อความอบอุ่นแก่ร่างกายแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องประดับเพื่อเพิ่มจุดสนใจในการแต่งกายได้อีกด้วย ด้านความสวยงาม ความพึงพอใจในระดับมาก คือ โดยภาพรวมทั้งรายละเอียดของลวดลาย เนื้อผ้า และลักษณะของการใช้สีสันทันที่สื่อความหมายถึงดอกคูณ ตัดกับคู่สีที่มีความขัดแย้งกัน ทั้งหมดผสมผสานกันอย่างลงตัว และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดขอนแก่นได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การวิเคราะห์ลวดลายบนผ้าทอพื้นบ้านจังหวัดขอนแก่นสามารถนำข้อมูลไปใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องลวดลายของผ้าในจังหวัดขอนแก่นได้
2. การศึกษาตารางวิเคราะห์ชนิดของผ้าที่เหมาะสมในการใช้พิมพ์ผ้าคลุมไหล่ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเรื่องการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านด้วยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมในจังหวัดและชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตติวัฒน์ นิธิกาญจนธาร. (2557). *การวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องขึ้นฟืมเส้นด้ายสำหรับกระบวนการทอผ้า*. คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน(รายงานผลการวิจัย).
- จิราพร เกิดแก้ว. (2558). *การศึกษาผ้าชนิดต่าง ๆ ด้วยเทคนิค ATR-FTIR, TGA และ DSC เพื่อประโยชน์ทางนิติวิทยาศาสตร์*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจษฎาภรณ์ ชัยชนะ. (2555). *ผลของชนิดเส้นใยและโครงสร้างการทอต่อความสามารถในการต้านทานการเจาะทะลุ*. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมวัสดุ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจษฎี สมศิริ. (วันที่ 24 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2563) : สัมภาษณ์

ดลชัย บุญยรัตเวช. (2548). *Design Wiz “ดีไซน์ให้คม”*. กรุงเทพฯ: เนชั่น มัลติมีเดียกรุ๊ป, หน้า 13-20.

ธัญพัชร ศรีมาร์ตัน. (2558). *อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับกระบวนการกลายเป็นสินค้า กรณีศึกษา โรงแรมปิงนคราบูติก โฮเทล แอนด์ สปาเชียงใหม่. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อ ศิลปะและการออกแบบสื่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

ปิยะนุช ไสยกิจ, เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง และนพคุณ นิสามณี. *ศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอนบพทจังหวัดขอนแก่นเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์*. ปีที่ 6 (ฉบับที่ 2), หน้า 148-160.

พินาลิน สาริยา. (2549). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิภาณี สีสำกุลและรุ่งนภา กิตติลาภ. (2559,กรกฎาคม-ตุลาคม). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ใน จังหวัดขอนแก่น*. *ธรรมทรรศน์*. 16(2), หน้า 13-22.

